

Bodums kyrka

Renovering av elektriska installationer 2011

Bodums kyrka, Bodums socken, Strömsunds kommun

Jenny Brantestad

RAPPORT – JAMTLI 2013:6
ISSN 1654-2045

Utgivning och distribution:

Jamtli

Box 709

831 28 Östersund

Tel 063-15 01 00

Fax 063- 10 61 68

© Jamtli 2013

Allt kartmaterial från GSD-Fastighetskartan © Lantmäteriverket Ärende nr MS2006/02204

Omslagsbild: Huvudentrén till Bodums kyrka.

Foto: Olof Edin, Jamtli

Redigering och layout framsida: Lena Ljungkvist, Jamtli Förlag

ISSN 1654-2045

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
INLEDNING	3
KARTA	4
BAKGRUND	5
HISTORIK	5
RESTAURERING TIDIGARE GENOM ÅREN	6
ANTIKVARISKT RESONEMANG	7
BESKRIVNING AV UTFÖRDA ÅTGÄRDER	8
VIND	8
LÄKTARE	10
VAPENHUS	13
LÅNGHUS	15
SAKRISTIA	20
KVARSTÅENDE ARBETE	22
ENTRÉ.....	22

Inledning

Länsstyrelsen lämnade 2011-05-04 (dnr 433-1810-11) Bodums kyrka tillstånd att renovera de elektriska installationerna i kyrkan. Jamtli har svarat för den antikvariska medverkan.

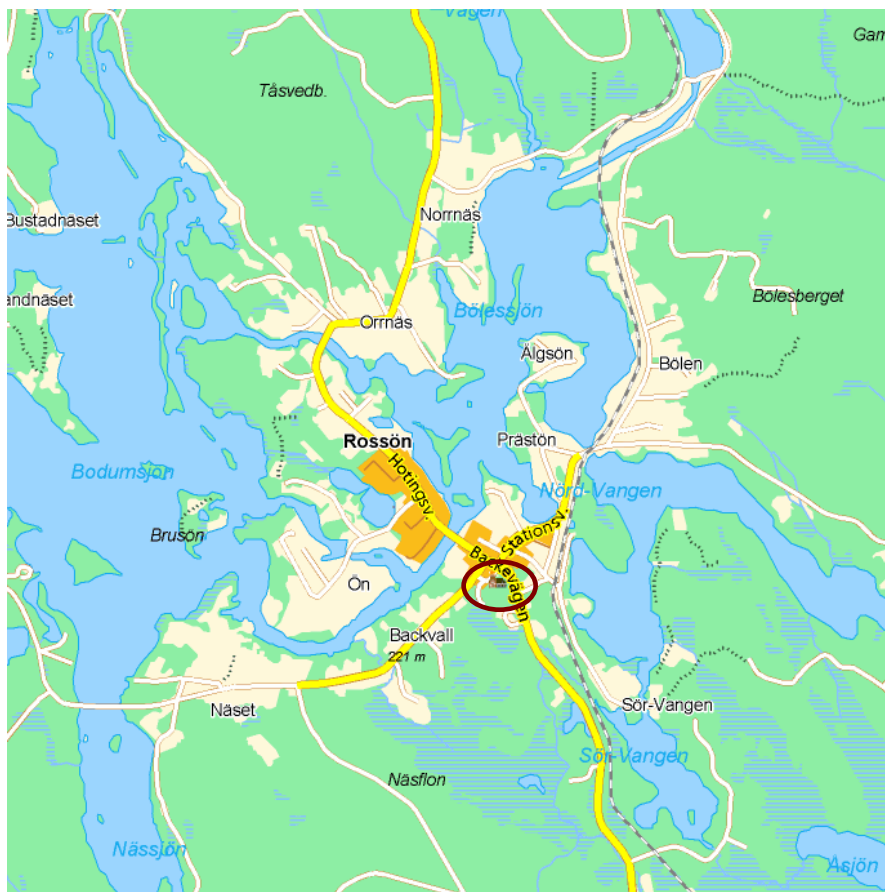
Arbetet genomfördes under maj och juni 2011 av Bölanders eltjänst AB. Arbetet har i huvudsak handlat om att renovera de elektriska installationerna i kyrkan med omdragningar av elledningar, nya fördelningsdosor och strömbrytare. Alla synliga installationer har målats in med linoljefärg i en för underlaget passande kulör. Detta arbete har utförts av Per Halvarsson, Halvarssons måleriateljé AB.

Antikvarisk medverkan och dokumentation har utförts av Sara Bäckman, Jamtli. Jamtli fanns med vid tre tillfällen, dels under ett förberedande samrådsmöte och vid ytterligare ett tillfälle under arbetets gång. Ett sista besök och dokumentation av det färdiga arbetet gjordes av Jenny Brantestad och Olof Edin, Jamtli i april 2013. Slutrapporten har sammanställts av Jenny Brantestad utifrån det material som finns att tillgå och utifrån ett slutbesök med genomgång av utförda arbeten. Besöksprotokoll, fotografier, ritningar och andra handlingar som rör restaureringen finns i Jamtlis arkiv.

Östersund den 27 maj 2013

Jenny Brantestad
antikvarie

Karta

Ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket. Ärende nr MS2006/02204

Bakgrund

Historik

Bodums träkyrka har ett anslående och avskilt läge i Rossön. Kyrkobyggnadens ansevärda storlek är tidstypisk för det norrländska kyrkobyggandet vid tiden, då folkmängden och intäkterna från skogen ökade kraftigt.

Dagens kyrka ersatte ett kapell som uppfördes av bönder från trakten 1798-99, tillika den första kyrkobyggnaden på platsen. Kapellet dokumenterades aldrig då det revs i samband med det nya kyrkobygget men äldre uppgifter förtäljer om en rektangulär byggnad i panelat liggtimmer, utvändigt faluröd och invändigt vitlimmad, som försågs med klocktorn 1817.

Den nya kyrkan uppfördes 1882-83 efter ritningar av Johan Adolf Hawerman, arkitekt vid Överintendentämbetet. F W Scholander har i viss mån justerat ritningarna. Den erfarne byggmästaren Johan Nordell anlätades för uppförandet. Denne följde i allt väsentligt ritningarna utvändigt vid sidan av att han förenklade entréportikerna. Invändigt gjorde Nordell sin vana trogen förändringar och ”försköningar” av inredningen och den arkitekturbundna utsmyckningen. Kyrkans planform och dess exteriör är ovanlig och ger associationer till såväl frikyrkobyggnader som profan bebyggelse. I byggnadsteknik och fasadbehandling återspeglar kyrkan den strävan som fanns sedan mitten av 1800-talet att förnya träarkitekturen på materialets egna villkor. Denna ambition från ett antal namnkunniga arkitekter och ingenjörer spreds via tekniska tidskrifter och mönsterböcker.

Kyrkans exteriör är mycket välbevarad. Kyrkobyggnaden är orienterad med koret i ostsydost och har korsformig plan med ett kraftigt klocktorn över korsmitten. Huvudentrén ligger i väster och det finns sidoentréer i korsarmarna mot norr och söder. I öster finns sakristia med separat ingång i det norra hörnet av byggnaden. Fasaden är beklädd med liggande panel på förvandring. Bodums kyrka är ett välbevarat exempel på den fullt utvecklade nygotiska träbyggnadsstilen med många olika detaljformer.

Restaurering tidigare genom åren

De förändringar som utförts rör taktäckningsmaterialet och färgsättningen. Torn och kyrktak var ursprungligen provisoriskt pappklädda men tidigt under 1900-talet täcktes tornet med kopparplåt och kyrktaket med järnplåt. 1987 ersattes det uttjänta kyrktaket med ett nytt av koppar och det målades liksom torntaket svart. Byggnadens ursprungliga fasadfärgsättning i gult förändrades redan 1906 då fasaderna ströks vita. Senare har även fönsteromfattningar och listverk målats vita.

Kyrkans interiör har genomgått mer betydande förändringar vid två tillfällen. 1938 genomfördes en restaurering efter ett program upprättat av Einar Hallström. Utgångspunkterna för insatserna var att förbättra värmeisoleringen, utöka orgelläktaren samt att förnya ytskikten. Ett annat mål var att återföra kyrkans interiör till det utseende originalritningar visar vilket främst riktade sig mot Johan Nordells egenhändiga kompletteringar. 1977-80 projekterades en restaurering av Hans Jäderberg och Nils Jacobsson på K-konsult, Frösön. 1981 verkställdes arbetet vars huvudmålsättning var att anpassa koret och kyrkorummets främre del till nya liturgiska krav och att reparera bottenvåningens trägolv. Vinds- och golvbjälklag isolerades för att minska den stora byggnadens energiförbrukning.

Det är idag osäkert hur kyrkans invändiga färgsättning ursprungligen sett ut. Målningsarbetet 1938 var omfattande och kyrkorummet har idag en harmonisk färgsättning med i huvudsak grå kulörtoner. På bottenvåningen förekommer marmoreringar på pelare, predikstol och bänkfronter vilket tillsammans med de skickligt huggna pelarna ger en känsla av stenkyrka och som bryter mot exteriörens rika träspecifika arkitektur.

1938 inrättades ett kapprum och en toalett under orgelläktaren och två nya trappor dit upp byggdes i gavelhörnen. Idag leder tre dörrar in till kyrkorummet som trots att det genom kapprummet kortades av och att orgelläktaren i samband med detta flyttades fram fyra meter har en tydlig orientering i längdriktningen.

Antikvariskt resonemang

Bodums kyrka är ett kyrkligt kulturminne och omfattas av kulturminneslagens 4kap.

Renovering av elektriska installationer är en teknisk åtgärd som var nödvändig för användandet av kyrkorummet då de gamla ledningarna hade blivit utdömda. Arbeten i kyrkliga kulturminnen ställer dock krav på att utförandet görs på ett varsamt sätt med hänsyn till interiören så att det efter avslutat arbete inte är synligt utmärkande. Då arbetet har utförts utifrån Länsstyrelsens anvisningar utgjorde det ingen fara för det kyrkliga kulturminnet.

Beskrivning av utförda åtgärder

Vind

Ledningarna kommer upp till elcentralen från ledningscentralen i vapenhuset. Nya elkablar är dragna mellan dessa. Elcentralen på vinden reglerar bland annat kyrkklockornas dragmotor. Från vinden är elkablarna även dragna till lampetterna på läktarvåningen och i kyrkans långhus. IMG_013 Foto: Olof Edin

På vinden
behövde
elkablar och
kopplingsdosor
inte målas in.

IMG_010 Foto: Olof Edin

Orgelfläkten står uppe på vinden, här med nya elkablar. IMG_016 Foto: Olof Edin

Läktare

Nya kablar dragna in till orgeln. IMG_017 Foto: Olof Edin

Nya elkablar och kulodosor är dragna till samtliga lampetter på läktarna, totalt åtta stycken. IMG_019 Foto: Olof Edin

I skrubben på den högra läktarsidan är nya kabeldragningar gjorda. Äldre kopplingsdosor, utan el, sitter kvar som ett tidsdokument.

En ny elkabel är dragen till en spotlight riktad mot altaret. Båda är inmålade i bakomvarande kulör. Samtliga kulodosor, eluttag och elkablar på läktarvåningen är inmålade med kulör: NCS S 2005-G50Y

IMG_022 och IMG_024 Foto: Olof Edin

Ett nytt hål borrades i väggen vid läktartrappan för att montera en ny kabel. Kabeln har målats in.

IMG_073 Foto: Olof Edin

För att sätta fast kablarna har två olika typer av klammer använts, dels lettiklammer 8r16 och tkk klammer 7-10mm.

Vapenhus

I vapenhuset är nya kopplingsdosor s.k. kulodosor av porslin, elkablar och strömbrytare monterade. Inmålningen utfördes av Per Halvarsson.
IMG_005 Foto: Olof Edin

IMG_004 Foto: Olof Edin

Ledningscentralen med nya elkablar, dessa behövde enligt Länsstyrelsens beslut inte målas in. IMG_032 Foto: Olof Edin

Långhus

I långhuset är samtliga nya eluttag inmålade. IMG_033 Foto: Olof Edin

IMG_042 Foto: Olof Edin

Vid den norra ingången liksom vid den södra ingången är nya kablar och nya uttag installerade, dessa är inmålade.

Vid den norra och södra ingången är nya kablar dragna till armaturen i taket.
IMG_068 Foto: Olof Edin

Predikstolen har fått ett nytt eluttag samt kabeldragnig. IMG_051 Foto: Olof Edin

Klockringningskabeln har tagits bort från predikstolen, nya kablar har ersatt gamla och målats in i en för underlaget passande kulör, NCS S 1510 – Y10R.
IMG_048 Foto: Olof Edin

På altaret har en ny kabel fäst längst med altarets listverk. IMG_054 Foto: Olof Edin

Ett av de tidigare eluttagen
syns här i bild.

IMG_014

I bilden nedan syns det nya
eluttaget installerat, samtliga
nyinstallerade eluttag är av
märket Renova.

IMG_052 Foto: Olof Edin

Här ses en av kabeldragningarna till lampetterna i långhuset och dess inmålning. Sammanlagt finns det åtta stycken lampetter i kyrkans långhus och alla har fått nya kabeldragningar gjorda och blivit inmålade. IMG_035 Foto: Olof Edin

Sakristia

Kablar och kopplingsdosor har målats in för att passa bakomvarande färg.
IMG_057 Foto:Olof Edin

Strömbrytarna har också de målats in. Detsamma gäller för kablar, kopplingsdosor och strömbrytare i det lilla köksutrymmet som ligger i anslutning till koret.
IMG_059 Foto: Olof Edin

Kvarstående arbete

Entré

Vid kyrkan entré kvarstår att finna en lämplig lampskärm. I samband med detta kan armaturen behöva bytas till viss del, församlingen kommer i så fall att söka tillstånd för denna åtgärd. I samband med montering av en ny lampskärm kommer en ny kabeldragning att genomföras för ytterbelysningen.

IMG_001 Foto: Olof Edin

RAPPORTSERIE – JAMTLI, 2013

ISSN 1654-2045

- 2013:1 Marieby kyrka – Fasadarbeten på tornet 2011–2012
Julia Cronqvist
- 2013:2 Funäsdalens kyrka – Konvertering av värmesystem och tillgänglighetsanpassning, 2010–2011
Julia Cronqvist
- 2013:3 Kungsgården – Arkeologisk förundersökning: schaktkontroll inom RAÄ Frösö 191:1, by-/gårdstomt, 2012
Amanda Jönsson
- 2013:4 Stolpbyten i Rätansbyn – Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll vid fornlämning Rätan 4:1 och 71:1, stenåldersboplatser, 2013
Amanda Jönsson
- 2013:5 Brevåg – Arkeologisk utredning vid RAÄ Lit 126:1, fyndplats, 2013
Amanda Jönsson
- 2013:6 Bodums kyrka – Renovering av elektriska installationer 2011
Jenny Brantestad